

Naša smer

Okus po Dolomitih

Bela voda

Besedilo in skice: Tine Mihelič
Fotografije: Janez Skok

V severnem razu Visoke Bele špice

V naših gorah je nič koliko Belih poto- kov in kar prav je, da se je enega oprijelo neuradno ime Bela voda. To ime označuje prijazen, sončen gorski kot v Viševi skupini. Čeprav Bela voda pripada Zahodnim Julij- cem in leži v Italiji, je v nekem smislu tudi »naša«, saj vrhovi nad njo nosijo pristna slovenska imena – ob italijanskih in nemških. V teh krajih je razporeženje ko- zmopolitsko: obiskovalci se pozdravljajo v vseh omenjenih jezikih, pa še kak Furlanski »bon di« je slišati. Te gore so grajene iz čisto pravega dolomita, skala po kakovo- sti komaj kaj zaostaja za Palo ali Brento. Tako je Bela voda pravi plezalski biser, ki ima še to prednost, da ga imamo pred no- som.

Plezalski raj tik za mejo in ...

Dolina Bele vode ima v mojem osebnem vrednotenju gora posebno mesto. Tod sem pred mnogimi leti vstopil v čarobni svet Zahodnih Julijskih Alp in ta me je po- tem dobobra zasvojil. Bela voda je nekaj tako ljubkega, da se v njej nikakor ne mo- reš počutiti osvajalca. Neobremenjeno ozračje vabi semkaj v času, ko si, utrujen od velikih sten, zaželiš oddiha v samotnem okolju in klepeta s starimi znanci. Celo jaz, neznosni stari priganjač, se na škripajoči klopi pred »Brunerco« prav rad zasedim, da je zgoraj v rdečih stenah, ki kukajo sko- zi zeleno zaveso bukovja, že davno velik dan. Pa kaj, saj niso daleč in tudi visoke ne. Moja družčina je Belo vodo jemala kot ne- kak sanatorij, kjer lahko opraviš duševni servis. V velike stene smo šli plezat »za sla- vo«, v Belo vodo pa »za dušo«. Najlepše pa je v Beli vodi jeseni. Kadar iz osoj na Jere- bici onstran doline mrzlo veje srh prvega snega, je tu pravcati sončni raj. Bela voda je polna macesnov in v zlati jeseni ni lepšega kraja na svetu.

Uradno se Bela voda torej imenuje do- lina Belega potoka (ital. Riobianco) in se od vzhoda zarezuje v osrčje Viševe skupi- ne. V Jezersko dolino se izteka malo nad

Rabeljskim jezerom. V primerjavi z velikimi, znanimi dolinami Julijskih Alp je Bela voda le skromna kamrica. Vrhovi okrog nje se- stavljajo sklenjeno podskupino, ki ji dolo- mitski videz zagotavlja posebno mesto v Julijcih. Stolpasto oblikovani vrhovi padajo v dolino s strmimi, rdečenjavo obarvanimi stenami, grebeni so nažagani, škrbine ostro zarezane. Le na Lepo glavo pelje markacija, drugi vrhovi so rezervirani za plezalce. Najvišja je zaključna gora Trbiška Krniška špica (2368 m), najlepša pa nedvo- mno Visoka Bela špica. V grebenu severno nad Belo vodo so lepi plezalski vrhovi Veli- ka in Mala Lojtrica, Roglič, Lepa glava in Visoka Polica, onstran doline pa se ob omenjeni lepotici gnetejejo manj pomembni vršiči in rogliji.

... zakon za uživače

Če se v razslojeni plezalski družčini prištevaš k uživačem, je Bela voda zakon. Čvrsta, do plezalca prijazno razčlenjena dolomitska skala omogoča lepo, elegan- tno plezanje, dostopi so udobni (dasi ne najkrajši), sestopi pa zahtevni. Večina sten je prisojnih in po njih lahko plezaš v kratkih rokavih včasih celo pozimi. Najpopolnejše podatke je najti v italijanskem vodniku Al- pi Giulie (G. Buscaini), priporočljiv je seveda slovenski vodnik Zahodne Julijske Alpe (A. Mašera), majčken plezalski vodniček pa sem pred leti spesnil tudi jaz.

Iz plezalske ponudbe Bele vode sem iz- bral tri lepoticke, ki jih mora nujno vvrsti- ti v repertoar vsak radoživ ljubitelj plezal- skega užitka. Smeri so približno opremlje- ne, za dodatno varovanje je obvezen izbor zatičev in metuljev. Kladivo in kak klin v na- hrbtniku seveda nista prepovedana. Ple- zanje v Beli vodi lahko brez naprezanja opraviš kot enodnevno turo, prijetno in romantično pa je prenočevanje v Go- riškem bivaku. Prvi opisani smeri lahko hi- tronoga, navdušena naveza pospravi v enem dnevu, vse tri pa bodo izpolnile čudovit plezalski konec tedna. Če se boš

odpravil v Belo vodo v visokem poletju, te po plezanju čaka osvežitev v Rabeljskem jezeru.

Izhodišče, dostop: Od meje v Ratečah je do Bele vode pribl. 20 km. Cesti Trbiž–Sella Nevea slediš do mostu čez Beli potok dober kilometer dalje od južnega brega Rabeljskega jezera (P malo dalje pred drugim mostom). Od tod se udobna, senčna markirana pot (št. 625) v slabi uri vzpne do kočice Brunner (1432 m, neoskrbovana, žal hitro propadajoča brunarica, nekdanj lovski kočica saškega kralja, kot prenočišče komaj še uporabna, v bližini potok), nato pa se nadaljuje strmeje po dolini navzgor do zatrepa Bele vode, kjer stoji v osrčju »dolomitskih« špičakov Bivak Gorizia (1950 m, vedno odprt, dobro opremljen, odeje, kapnica, iz doline 2.15 h). Četrtr ure nad cesto je levo ob poti na velikem balvanu opremljeno plezališče. Od Goriškega bivaka se pot sicer nadaljuje čez Krniško škrbino proti Corsijevi koči in Višu.

Tri lepoticke

1. Visoka Bela špica, Severni raz

Severni raz Visoke Bele špice (Cima Alta di Riobianco, 2257 m) je paradna tura Bele vode. Stolpasta gora se vzpenja južno nad zatrepom doline in že na daleč vabi ter izziva plezalske gurmane s svojo drzno podobo. Tri besede, ki sestavljajo ime, z neprekosljivo jedrnatostjo označujejo glavne odlike gore. Izpred Goriškega bivaka imaš severni raz pred nosom – nestrpnosti ni treba brzdati, do vstopa je pet minut. »Spigolo integrale« – celotni raz prepleza kakih 30 odstotkov plezalcev, večina pa ubere lažjo smer, ki pripelje na zgornji del raza od desne. Prav zgornji del raza ponuja najlepše plezanje.

»Spigolo integrale«

IV+/III–IV; 280 m, 2.30–3 h (F. Krobath s tov. leta 1933)

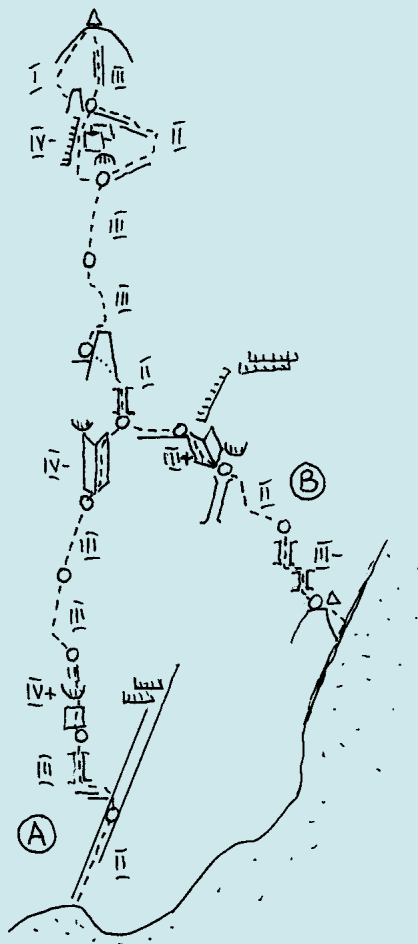
Opis: Od Goriškega bivaka pelje k vstopu stezica levo čez grušč (pet minut). Tik desno od vznožja raza se vzpenja proti desni

strma greda. Po njej 40 m (II), nato kratka prečka levo in navzgor po strmem žlebu (III) na udobno teraso. Čez ploščo navzgor do vznožja proti levi usmerjene počli, v katero vstopiš čez gladek previs (IV+). Nad počjo plezaš po razčlenjeni steni levo ob razu, vanj pa je više gori vrezana nezgrešljiva zajeda. V imenitnem plezanju čez njo (IV–) in desno čez plošče v globok kamin (priključek smeri B), ki se pne proti levi in izteče v škrbino za velikim stolpom na samem razu. Zdaj pa najlepše! Po strmem, izpostavljenem razu plezaš dva polna raztežaja (III, idealna skala) do lopice s spominsko ploščo. Korak levo in po strmi poklini (15 m, IV–, brez klina, dobra razpoka za metulje, možnost lažjega obvoza na desni) na škrbino. Naravnost gor po strmi počli (III) ali levo čez lahke, razbite skale še 30 m do vrha.

Sestop: Najprej se spustiš proti jugu čez drobljivo skrotje (sledovi, možici, stare markacije), kakih 60 m pod vrhom pa smer zavije bolj desno in pokuka v strmo grapo, ki se

Visoka Bela špica, na desni severni raz

spušča v zahodno steno. Po njej teče smer prvoprístupnikov Komaca in Kugyja (II–III) iz leta 1886, ki je tudi lepa in priporočljiva turna. Sestop opraviš s tremi 25-metorskimi spusti po vrvi in lažjim vmesnim plezanjem. Tako se znajdeš na Zgornji škrbini Belega potoka, od koder se podričaš desno čez grušč k bivaku. Z vrha 1.30 h.

Desna smer

IV–/II–III; 200 m, 2 h (H. Klug, H. Stagl leta 1916; prva plezalca sta bila avstrijska častnika, ki sta se med prvo svetovno vojno »bojevala« na prijaznejši način in oblezla vse stene nad Belo vodo. Kot rečeno, je njuna varianta raza bolj v rabi od integralne.)

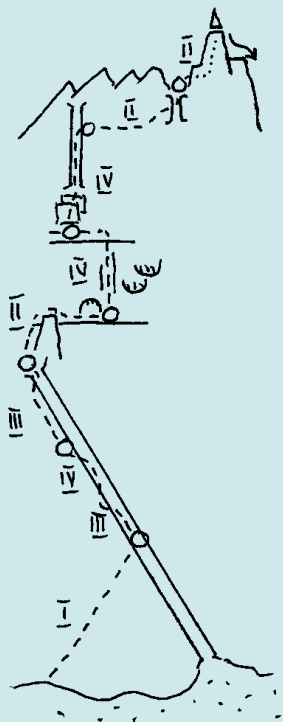
Opis: Od Goriškega bivaka naravnost gor čez grušč desno ob steni kake četrte ure, dokler ne opaziš na levi izrazitega pomola z možicem. Na njem je vstop. Od tod naravnost navzgor po lažjih žlebovih poldrug raztežaj, nato pa levo v kot in levo čez gladko ploščo (6 m, III+) na udobno polico. Po njej levo cca 25 m do začetka kamina, ki se strmo vzpenja proti razu. Tu se priključiš smeri A in se že vnaprej veseliš plezanja po čudoviti nebeški lestvi zgornjega raza.

2. Mala Lojtrica, smer Ive–Piemontese

IV, 250 m, 3 h (R. Ive, T. Piemontese leta 1970)

Mala Lojtrica (Cima Piccola della Scala, 2099 m) je manj izrazita gora v severni verigi z enim najbolj ošiljenih vrhov v Julijcih. Odlikuje jo lepa, strma južna stena, ob kateri se plezalci kar oblizujejo. To je tista stena, ki jo vidiš desno nad seboj, ko se čez visoko strmino bližajš zgornji krnici Bele vode, kjer stoji Goriški bivak. Zadeva je bolj majhna in izbi ne ni dosti, opisana smer pa je zanesljivo tisto pravo, kar mora navdušiti. Vije se po naravnih prehodih v levem delu stene; idealna skala, enakomerno razporejene težave.

Opis: Markacijo zapustiš, ko omenjena visoka strmina nekoliko odjenja. Iz doline slabi 2h, od Goriškega bivaka 10 minut sestopa. Na desni opaziš travnato gredo, ki se poševno vleče čez vznožne prepade (po njej boš sestopil), kakih 60 m levo od nje pa se začne strm kamin, ki se proti levi vzpenja v osrčje stene. Po njem pelje spodnji del smeri. V kamin pristopiš čez lahke skale od leve, potem pa mu slediš dva raztežaja, dokler se ne izgubi v ploščah. Večinoma plezaš po lepih, čvrstih ploščah levo ob kaminu (III–IV). Tako dosežeš gruščnato poličko pod zgornjim, monolitnim delom stene in ji slediš v desno cca 25 m do varovališča v kotu pod vegasto zajedo, ki jo na desni ograjujejo previsi. Navzgor po tej zajedi (IV) in levo na polico pod izstopnim kaminom. Vanj vstopiš čez strmo ploščo in mu slediš cel raztežaj (IV) do varovališča pri rušju tik pod grebenom. Sledi lahka prečnica desno, nato pa se

vzpineš na greben tik pod ošljenim vrhom. Nanj splezaš od severa in zaman iščeš prostor, kamor bi lahko sedel.

Sestop pelje sprva proti severovzhodu. Čez strme skale (II) se spustiš na sedlo med najvišjo in sosednjo špico, od tod pa sestopaš proti desni navzdol čez skrotasto, ne povsem lahko strmino. Približno 150 m pod vrhom stopiš na izrazito travnato gredo, ki se spušča strmo proti desni ob vznožju osrednje stene. Po njej nazaj v objem civilizacije. Z vrha do markacij slabo uro. Orientacijo lajšajo možici in sledovi.

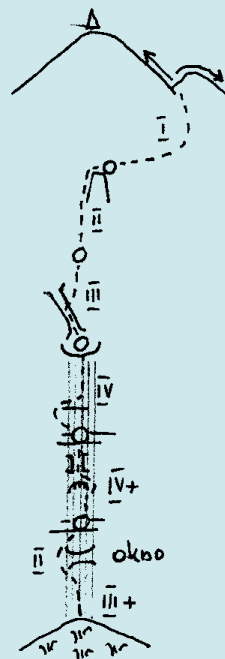
3. Visoka polica, »Direttissima«

IV+, 200 m, 2–3 h (prvi plezalci neznani)

V svoji dolgi plezalski karieri sem spoznal nekatere smeri, ki se jih nikakor ne morem naveličati in jih hodim plezat vedno, kadar le nanese priložnost. Ena izmed njih je Direttissima na Visoko polico nad dolino Bele vode. Za

belobradega dedka pomeni sicer že izziv na zgornji meji, pa vendar upam, da ji bom kos vsaj še kako leto ali dve. Spominjam se Jančija Ruparja, ko jo je prvič preplezal. K Brunerici se je vrnil s tako blaženim izrazom na obrazu, kot bi prišel od najlepše punce. Izjavil je, da tisti, ki ni preplezal te smeri, pač ni njegov prijatelj. Seveda ga v naši družini ni bilo, ki ne bi bil Jančijev prijatelj.

Visoka polica (Cima delle Cenghe, 2007 m) je najvzhodnejša visoka gora v severni verigi in prva, ki jo opaziš, ko se ti spodaj v dolini pri mostu odpre pogled v Belo vodo. Semkaj kaže široko južno steno, ki jo po sredi prereže črn vodni žleb, in to je Direttissima. Kadar dežuje, dere tod mogočen slap; voda je izdolbla luknje in žlebove ter napravila iz skale nekakšno skulpturo. Zgladila je vse ostre robove in odplaknila sleherno krušljivo skalo, da plezaš po strmi steni kot po lestvi. Žal traja ta užitek le dobre štiri raztežaje. Direttissima v Visoki polici je pomanjšana dvojnica slavne Vodniške smeri v Brenti.

Dostop: Od kočice Brunner po markirani poti proti severu (smerokaz Vetta Bella; začne se vodoravno, onstran potoka pa se strmo zagriže v rušje pod Lepo glavo). Po tri četrt ure hoda se pot povsem približa grapi med Lepo glavo in Visoko polico. Pri možici se odcepi v desno za silo shojena stezica, ki v rahlem vzponu čez skrotasto pobočje doseže grapo. Po njej malo dol in na poličko v masivu Visoke police. Desno do spodrezane prekinitve, pred njo pa navzgor (krušljivo) na travnato pobočje pod steno in desno k vznožju črnega vodnega žleba. Od kočice 1.15 min.

Opis: Prvi raztežaj še ni posebno strm (razen vstopnega pragu: III+). Veliko naravno okno obplezaš na levi in 50 m nad vznožjem dosežeš polico pod navpično steno. Po večini kar naravnost gor po naravnih prehodih v idealnem, vrtoglavem plezanju (IV+, redki klini, neizčrpne možnosti za Prende in j...) cel raztežaj na udobno polico. Gladko ploščo nad njo prelisičiš na levi in

nadaljuješ po vodnem žlebu v ves čas enakomernem uživaškem slogu (IV). Raztežaj se izteče na začetku položnejšega žleba. Tega kmalu zapustiš in plezaš po razčlenjeni, ne prestrmi steni na desni (II–III) še dva raztežaja do roglja z zanko za spust. Tu je užitka konec, lahko se razvežeš in s kratkim zavojem v desno dosežeš vrh.

Sestop: Elegantno in hitro boš spodaj, če se boš čez pravkar preplezano smer zapeljal kar po zraku. Sidrišča že poznaš, pri plezanju si jih uporabil kot varovališča. Spustov po vrvi je pet, večinoma so dolgi 50 m. Peš pa se sestopi (skromne oznake) proti vzhodu, sprva po ozkem grebenu, nato pa desno navzdol čez strm skrotast svet (ponekod II), končno po gladkem žlebu na travnato sedlo, ki končuje masiv Visoke police. Tu stopiš na markirano, zavarovano pot. Ta se najprej vzpne južno na bližnji kucelj, nato pa se strmo spusti v Belo vodo. V dolino pripelje tik pod kočico Brunner. Z vrha 2 h. ●

*Mala Lojtrica, Lepa glava in Visoka polica
(od leve proti desni)*

